

*Опара М. М., кандидат сільськогосподарських наук,
Опара Н. М., доцент, Снітко Л. О., директор бібліотеки*
Полтавська державна аграрна академія

НА ШЛЯХУ ДО 100-РІЧНОГО ЮВІЛЕЮ – З МІЖНАРОДНИМ ВИМІРОМ...

(до 90-річчя від дня створення Державної наукової сільськогосподарської бібліотеки НААН та 75-річчя з дня заснування Панфільської дослідної станції ННЦ «Інститут землеробства» НААН)

У березні нинішнього року в м. Києві відбулася VII Всеукраїнська конференція молодих учених та спеціалістів «Історія освіти, науки і техніки в Україні», присвячена 90-річчю від дня створення Державної наукової сільськогосподарської бібліотеки НААН та 75-річчя з дня заснування Панфільської дослідної станції ННЦ «Інститут землеробства» НААН.

Книжкова скарбниця національного виміру – Державна наукова сільськогосподарська бібліотека Національної академії аграрних наук України – головна книгозбірня сільськогосподарської та лісогосподарської літератури, провідна галузева бібліотека-депозитарій, третя за наявністю фондів галузева бібліотека світу після Національної сільськогосподарської бібліотеки США та Центральної наукової сільськогосподарської бібліотеки Російської академії сільськогосподарських наук.

Основною функцією бібліотеки є забезпечення вільного доступу до світових стратегічних інформаційних ресурсів, яку вона успішно виконувала протягом минулого століття.

Свою офіційну історію Державна наукова сільськогосподарська бібліотека Національної академії аграрних наук веде від наказу Наркомзему УСРР № 288 від 31.10.1921 року, де йдеться про створення службової книгозбірні з фондом у 1007 примірників книг.

Поява цієї спеціалізованої бібліотеки була не випадковою. Такий підхід повною мірою відповідав рішенням радянських партійних органів і стосувався обов'язкових атрибутів, які впроваджувалися «для успішного проведення земельної реформи». Першим цей підхід «узаконив» III з'їзд КП(б)У, що відбувся у м. Харкові 1–6 березня 1919 року. Сьомим пунктом його резолюції всім земельним органам доручалося організувати «...доступну для населення агрономічну допомогу, широке розповсюдження агрономічних знань серед населення...» за рахунок «...сільськогосподарських бібліотек, дослідних і показових полів, сільськогосподарських шкіл, прокатних пунктів...» Слід зауважити, що з усього перерахованого бібліотека займає нині перше місце.

Як спеціалізована наукова установа, бібліотека відбулася відповідно до п. 2 Постанови РНК УСРР № 154 від 22 травня 1931 року «Про організацію Всеукраїнської академії сільськогосподарських наук», де серед одинадцяти кращих її науково-дослідних інституцій згадується й Центральна сільськогосподарська бібліотека.

Основним напрямом діяльності бібліотеки було і є бібліотечно-бібліографічне та інформаційне обслуговування науково-дослідних установ, галузевих освітніх закладів, науковців і фахівців сільського господарства.

Питання розвитку наукових підходів і, головне, впровадження практичних результатів для потреб інформаційно-бібліотечного супроводження наукового забезпечення агропромислового виробництва країни в новому тисячолітті координує спеціально створений у квітні 2001 року Центр бібліотечно-інформаційних технологій та наукової обробки, а нині – відділ впровадження наукових розробок і технічного забезпечення бібліотечних процесів ДНСГБ НААН. За десятиріччя, що минуло з того часу, зроблено чимало: по-перше, бібліотека технічно оснастилася – має нині понад 50 комп'ютерів; по-друге, всі комп'ютери об'єднані в єдину локальну мережу через потужний сервер; третє, наповнення інформацією з боку працівників електронного каталогу відбувалося за допомогою придбаної ліцензійної програми ІРБІС; четверте, всі нові надходження не тільки каталогізуються у цій програмі, а й доступні для користування на спеціально розробленому web-сайті бібліотеки; п'яте, для розширення доступності до фондів у системі сучасних інформаційних можливостей, згідно з розробленою інструкцією «Про впровадження штрихкодування в ДНСГБ УААН», розпочалося активне впровадження цього процесу як стосовно нових, так і раніше скомплектованих книжкових фондів; шосте, з 2010 року для читачів обладнано комп'ютерами приміщення, де розміщується каталог, а також головна читальна зала та друга читальня, де зберігаються видання XIX століття, віднесені до категорії національного надбання; сьоме, всі накопичені інформаційні ресурси,

доступні для репрезентації через сучасні засоби комунікацій, стали першоосною пілотного проекту віртуальної сільськогосподарської бібліотеки, яку вперше презентували на розширеному зібранні вченої ради 30 червня 2010 року. Словом, логічно завершився перший етап технологічного переоснащення ДНСГБ НААН у системі визначеної академією й підтвердженої державою стратегії подальшого інноваційного розвитку установи.

Важливим у діяльності бібліотеки є активна копітка праця щодо відбору та організації системи збереження видань, які віднесені до категорії національного надбання. Спільно з бібліотеками методично підпорядкованої мережі здійснено роботи з виведення видань періоду XVI–XX століть до 1917 року із загального фонду в окремі, спеціально облаштовані приміщення і забезпечення відповідних умов для їх збереження.

Досить важливо, що згідно з клопотанням керівництва Державної наукової сільськогосподарської бібліотеки Постановою Бюро Президії Української академії аграрних наук від 21 серпня 2008 року було введено заборону на списання книжкового фонду особливо рідкісних і цінних видань без погодження з галузевим депозитарієм сільськогосподарської і лісотехнічної літератури ДНСГБ НААН.

У бібліотеці успішно відпрацьовується аспект інновацій комунікативно-соціального характеру, основним завданням якого є підвищення ролі й місця ДНСГБ і підпорядкованої мережі в житті суспільства. Здійснюється ця діяльність через проведення конференцій, семінарів, читань; видання бібліографічних серій, монографій, статей, методичних рекомендацій, двох збірників наукових праць, віднесених ВАК України до фахових, реферативного журналу «АПК України», «Бюлетеня ДНСГБ НААН», підготовку фахівців вищої кваліфікації (за 2000–2011 рр. на базі бібліотеки підготовлено 69 кандидатських і 2 докторських дисертацій); проведення спеціальних наукових досліджень та замовлень державних інституцій.

Загалом усі напрацювання за 2001–2010 роки дали підстави Президії Національної академії аграрних наук запропонувати бібліотеці очолити виконання окремої підпрограми «Наукові основи інформаційно-бібліотечного забезпечення досліджень у галузях агропромислового виробництва» у загальноакадемічній програмі «Наукові основи ефективного використання інновацій в агропромисловому виробництві з урахуванням загальних особливостей регіону». Таким чином, разом із НААН, бібліотека входить в етап впровадження інноваційної моделі в системі аграрної

науки для «...перетворення сільського господарства України в інвестиційно привабливу галузь економіки, щоб забезпечити залучення коштів на операційні витрати для виконання технологій та інвестицій для оновлення основних засобів виробництва».

Заслуговує на увагу робота стосовно репрезентації іноземних видань, що проводить бібліотека та методично підпорядкована мережа за допомогою посольств, акредитованих у м. Києві. Її результатом стало заснування нової бібліографічної серії «Іноземна сільськогосподарська книга у фондах Державної наукової сільськогосподарської бібліотеки Національної академії аграрних наук України та науково-дослідних установ і вищих навчальних закладів аграрного профілю». Вийшло друком два видання, присвячені польській книзі (одне стосовно франкомовних та одне – німецьких видань). Налагодження тісних взаємовигідних зв'язків із Францією дало можливість отримати грант на підписку новітніх галузевих наукових журналів та 300 нових книжкових видань цієї країни. Посольство Російської Федерації прийняло рішення здійснювати за власні кошти підписку галузевих реферативних журналів цієї країни для бібліотеки довічно.

Сьогодні Державна наукова сільськогосподарська бібліотека – це потужний інформаційний центр, який успішно поєднує виконання своїх традиційних функцій із сучасними технічними можливостями доведення накопичених вікових надбань до користувачів.

Державна наукова сільськогосподарська бібліотека з її методично підпорядкованою мережею – 257 бібліотек освітніх закладів аграрного профілю та Національної академії аграрних наук – не тільки унікальна наукова установа з більш як мільйонним фондом із 59-ти країн світу 32-ма мовами, а й зробленим вагомим внеском у розширення можливостей інформування українського суспільства.

Принагідно відмітити, що за заслуги в пропаганді сільськогосподарських знань до свого 50-річчя колектив бібліотеки відзначений Почесною Грамотою Верховної Ради УРСР, а за значний внесок у забезпечення розвитку аграрної науки з нагоди 75-річчя як наукової установи – Почесною Грамотою Кабінету Міністрів України.

Думається, що за більше ніж 90-річну плідну діяльність, історичну значимість, вагомий внесок у розбудову незалежної України, широку пропаганду аграрної науки Державна наукова сільськогосподарська бібліотека НААН України повною мірою заслуговує статусу Національної.